HE 72/2019 vp
Erityisasiantuntija Tapani Veistola
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
YmV 14.11.2019

Hallituksen esitys eduskunnalle ympäristöministeriön hallinnonalan eräiden muutoksenhakua koskevien säännösten muuttamisesta

Valituslupajärjestelmän laajentamisen perimmäinen syy on ollut korkeimman hallinto-oikeuden resurssipula. Se kuitenkin vaarantaa kansalaisten ja järjestöjen sekä ympäristön oikeusturvaa.

Valituslupajärjestelmä heikentää oikeusturvan lisäksi välillisesti myös osallistumisoikeutta. Päätöksentekijöiden halu kokeilla laillisuuden rajoja voi kasvaa, kun riski mahdollisesti lainvastaisen päätöksen joutumisesta maamme parhaaseen oikeudelliseen tarkasteluun vähenee. Ympäristölle haitallisia päätöksiä voi päästä entistä enemmän laillisuusvalvonnan läpi myös siksi, että hallinto-oikeuksien päätökset jäävät lopulliseksi.

Tämä heikentää perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeuksia. Lausuntokierroksella Luonnonsuojeluliitto totesi: *"Nämä ongelmat pitää tuoda esiin hallituksen esityksen vaikutusten arviointia koskevassa luvussa. Nyt siinä väitetään päin vastoin että muutos muka edistäisi ympäristöperusoikeuden toteutumista. Tämä on epätosi väite."* Samaan asiaan kiinnitti huomiota HE:n mukaan myös Suomen Kuntaliitto (s.15). Tekstiä ei kuitenkaan muutettu (s. 14): *"Lainmuutoksilla ei arvioida olevan välittömiä oikeusvaikutuksia. Lainmuutokset selkeyttäisivät ja yhdenmukaistaisivat keskeisten ympäristöä koskevien säädösten muutoksenhakusäädöksiä, mikä edistäisi perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeuden toteutumista."*

Esityksen vaikutuksia ei siis ole tosiasiassa arvioitu. Siksi ennen valituslupajärjestelmän laajentamista pitäisi tehdä selvitys sen tämänhetkisestä toimivuudesta: Moniko valituslupahakemus hyväksytään? Millä perusteilla niitä myönnetään? Kuka valitusluvan saa ja keneltä se herkimmin evätään? Johtaako valituslupajärjestelmä oikeusturvan eriarvoistumiseen? Karsiiko se köyhien kansalaisten ja pienten järjestöjen valituksia? Mitkä ovat valituslupajärjestelmän ja valitusmaksujen korotusten yhteisvaikutukset esimerkiksi pienten luonnonsuojeluyhdistysten asemaan?

Ympäristöjärjestöjen muutoksenhakuoikeudessa on yhä puutteita. Nyt käsitellyistä laeista niitä on luonnonsuojelulaissa (31 ja 48 §:n poikkeukset pitäisi lisätä 61.2 §:ään) sekä maastoliikennelaissa, ulkoilulaissa ja rakennusperintölaissa (niihin tulisi ympäristöjärjestöjen muutoksenhakuoikeus esimerkiksi ympäristönsuojelulain 191 §:n muotoilua soveltamalla). Nämä ympäristöperusoikeuden aukot, jotka ovat PL 20 §:n vastaisia, kannattaa tässä laissa nyt paikata. Näin tasapainotettaisiin myös HE:n ympäristöperusoikeuksia heikentäviä vaikutuksia.

Lisätietoja
- erityisasiantuntija Tapani Veistola, puhelin 0400 615 530, tapani.veistola@sll.fi